

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus
Tractatus de Prædestinatione, de Trinitate, de Angelis, & de homine

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. IV. Alia dona & privilegia statûs innocentiaë recensentur, &
explicantur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77146](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77146)

cap. 9. est similitudo obscura. Quam ratio- nem tunc expendit. S. Thomas loco citato, ubi sic discurre: Constat Deum clarius & eminentius videri per intelligibiles effectus, quam per sensibiles & corporeos. A consideratione autem plena & liquida intelligibilium effectuum retrahitur vel retrahitur homo ab amore & occupatione circa res sensibiles. At primum hominem fecit Deus rectum, ut dicitur Eccl. 7. quæ rectitudo in eo erat, ut quæ sunt superiora in homine, subderentur superioribus, & hæc modo impederentur ab illis: quapropter primus homo non impederetur per res exteriores sensibiles a clara & firma contemplatione rerum intelligibilium, quæ ex irradiatione primæ veritatis percipiebat, sive naturali cognitione, sive gratuita.

Adde ex Augustino lib. 11. de Genesi ad litteram cap. 33. quod fortasse intrinsecus & intelligibilis modis Deus cum primis hominibus antea loquebatur, sicut etiam cum Angelis loquitur, ipsa incommutabili veritate illustrans mentes eorum, ubi spiritus electus nosse simul quæcumque etiam per temporum sunt simul: forte, inquam, sic cum eis loquebatur, est non tantum participatio divina sapientia, quam capiunt Angeli, tamen pro humano modulo quantumlibet minus, sed illo ipso genere visitationis & locutionis: fortassis etiam illo, qui sit per creaturam, sive in essentia spiritus, corporalibus imaginibus, sive ipsi sensibus corporis aliqua specie præsentata vel ad videndum, vel ad audiendum, sicut in Angelis suis sicut videri Deus, vel sonare per nubem.

Dico quarto: Adam in statu innocentia habuit plenum dominium supra omnia animalia & corporea.

Rationem assignat S. Thomas 1. p. quæst. 96. art. 2. ubi sic discurre. In homine quodammodo sunt omnia; & ideo secundum modum quo dominatur iis quæ sunt in ipso, competit ei dominari aliis: sunt autem quatuor in homine, scilicet ratio, in qua cum Angelo convenit; vires sensitivæ, in quibus convenit cum animalibus; facultates vegetabiles, in quibus convenit cum plantis; & corpus, secundum quod convenit cum rebus inanimatis: non dominatur autem rationi, sed per rationem dominatur viribus sensitivis, per imperium; facultatibus autem vegetativis & corpori, per usum: unde non competit ei dominari Angelis, cum quibus convenit in ratione, sed animalibus per imperium, plantis vero & rebus inanimatis, per usum. Cum ergo in statu innocentia homo dominaretur omnibus, quæ naturaliter debent ei esse subiecta, non dominabatur quidem Angelis, bene tamen animalibus, plantis, & rebus inanimatis, per imperium, vel per usum.

In huius domini signum, Deus animantia Adamo adduxit, ut illis quasi servis nomina imponeret, ut copiose disputat Chrysostomus homil. 14. in Genesim. Multi etiam ex SS. Patribus art. 1. relatis, docent in tali dominio sitam esse similitudinem illam & imaginem Dei, quam in creatione ei impressit, idque satis (ut ibidem annotavimus) intelligitur ex Domini verbis, qui cum dixisset, *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*, quasi explicans in quo illa sita esset similitudo, subdit: *Et præstet piscibus maris, & volatilibus cæli, & bestiis, omnique reptilibus quod movetur in terra.* Cui consonat quod scribit Ovidius lib. 1. Metam. ubi exponit omnium aliarum rerum procreationem, de homine subiecit:

Tom. II.

*Sanctius his animal mentisque capaciis alta
Deerat adhuc, quod dominari in cætera posset,
Natus homo est.*

Adde S. Thomas art. 3. citatæ quæstionis quod licet fuisset æqualitas quoad substantiam inter homines in statu innocentia, si perseverasset, fuisset tamen inæqualitas in accidentibus: tum quia fuisset diversitas sexus ad propagationem generis humani: tum etiam quia homines, cum non fuissent operari ex necessitate naturæ, inæqualiter applicuissent animum ad scientias, & ad virtutes: tum denique ex parte corporis, quia in meliori solo, & sub benigniori siderum aspectu nati & educati, fuissent robustiores, majores, pulchriores & melius proportionati. Ex quibus deducit, futuros fuisse quosdam in eodem statu, qui aliis dominarentur, non dominio despotico, sed regali & monarchico: nam dominium despoticum constituit subditos omnino servos, ac proinde est molestum & penale, ut pote cum ordinem subditos ad propriam dominantis utilitatem; sicut enim unicuique amabile bonum proprium, ita & contristabile, quod illud bonum cadat in alterius usum & utilitatem: unde dominium istud repugnat felicitati status innocentia, omnem molestiam & penam à se excludentis; secus vero dominium regale, quod subditos relinquit liberos, & ipsos ordinat ad proprium bonum. Quod autem tale dominium fuisset in huiusmodi statu, ex eo patet, quod conveniens est, ut qui aliis supereminet scientia & virtute, hoc exequatur in utilitatem aliorum, subindeque eis imperent, non appetitæ dominandi, sed officio consulendi, ut ait Augustinus 19. de civit. cap. 14.

ARTICULUS IV.

*Alia dona & privilegia stultis innocentia
revertentur, & explentur.*

Dico primo: Homo in statu innocentia, antequam peccaret, errare aut decipi non poterat. Ita S. Thomas 1. parte quæst. 94 art. 4. & alij Theologi communiter, post D. Augustinum lib. 3. de libero arbitrio cap. 18. dicentem: *Approbare falsa pro veris, ut erret invitus non est natura instituti hominis, sed pena damnati.* Et in Enchirid. cap. 16. & sequentibus, ex professo probat, quemcumque errorem, etiam in materia levissima, inter mala huius vitæ deputandum esse, & ad quandam miseriam pertinere. Unde sic licet arguere: *Omnis error vel deceptio est malum hominis, quod per se pertinet ad malum pœnæ, quæ ante malum culpæ non infligitur: Ergo in statu innocentia, quando culpa non esset, nec fuisset error aut deceptio.*

Confirmatur: Si homo in statu innocentia non peccaret, non pateretur ullum malum in corpore, puta mortem, ægritudinem, famem, sitim, & similia: Ergo multo minus pateretur in anima aliquod malum: Sed error ac deceptio sunt mala animæ, & defectus seu miseriam intellectualis nature: Ergo homo in statu innocentia, antequam peccaret, errare aut decipi non poterat.

Confirmatur amplius: Dupliciter potest error vel deceptio in homine contingere, primo involuntariè simpliciter, secundo aliquo modo voluntariè, quatenus voluntas applicat intellectum ad iudicium falsum vel erroneum de aliquo objecto, quod passione appetitus sensitivi sollicitata &

perimota, inordinatè amat vel detestatur: Sed neutro modo potuit in statu innocentie error vel deceptio contingere ante peccatum: Ergo homo in statu innocentie, antequam peccaret, non poterat errare vel decipi. Major parer: Minor verò quoad utramque partem suaderetur. In primis enim quòd error vel deceptio in statu innocentie posteriorim odo accidere non poterit, manifestum est, cum in illo felicissimo statu nulla esset passio obscurans aut perturbans rationem & movens voluntatem ad applicandum intellectum ad iudicium falsum & erroneum. Quod verò etiam priori modo non potuerit contingere, probatur ratione D. Thomæ loco citato, desumpta ex rectitudine illius status, in quo ita erant res hominis ordinata, ut quandiu anima Deo subiecta maneret, tandiu ipso homine inferiora superioribus subicerentur, nec superiora per inferiora impedirentur: Sed error aut deceptio priori modo contingens, est quadam inordinatio intellectus humani, proveniens ex phantasia vel aliquo inferiori, rectum rationis iudicium impediente: Ergo in illo statu non poterat esse error vel deceptio, etiam priorimodo.

45. Dices primò: Eva decepta est à serpente, ut ipsa confessà est, dicens Genes. 3. *serpens decepit me: unde Apostolus 1. ad Timoth. 2. ait: Mulier seducta in peccatione fuit.* Ergo in statu innocentie potuit esse, & de facto fuit deceptio ante peccatum.

Respondet Divus Thomas primà parte quæst. 94. art. 4. in resp. ad 1. quod illa *seductio mulieris, etsi non præcesserit peccatum operis, subsecuta tamen est peccatum internæ elevationis: dicit enim Augustinus lib. 11. super Genes. ad litt. cap. 30. quod mulier verbum serpentis non crederet, nisi jam inesser menti eius amor propriæ potestatis, & quadam de se superba presumptio.* Hocque indicatur in verbis illis Genes. 3. *Vidit igitur mulier quod esset bonum &c. nam in eis significatur, Evam interius jam affectam ad promissam serpentis: scietis bonum & malum, motam fuisse ad respiciendum fructum.*

46. Initabis: Ante illa verba dixit Eva ad serpentem: *Præcepit nobis Deus &c. ne forte moriamur,* ubi per particulam *forte*, quadam interiorem dubitationem indicavit, reputans incertum eventum mortis si peccaret, quem Deus asseveranter pronuntiaverat. Ergo seductio mulieris, peccatum etiam internæ elationis præcessit.

Respondeo non esse additam particulam illam, forte ad significandam dubitationem eventus mortis, si ex ligno vetito comederet, sed ad significandam libertatem quæ in primis parentibus erat ad vitandam vel incurrendam mortem: in hoc enim sensu accipitur sæpe illa particula in Scriptura, ut in Tractatu de scientia Dei ostensum est.

Diff. 5.
art. 1.

47. Dices secundò: Adam non cognoscebat cogitationes hominum, & futura contingentia, ut supra dictum est: Ergo circa eorum cognitionem decipi poterat.

Sed nego consequentiam: cum enim ipsius voluntas esset rectè disposita & ordinata, non applicabat intellectum eius ad iudicandum de futuris contingentibus, de secretis hominum cogitationibus, & alijs quæ ejus cognitionem excedebant; sed circa eorum futuritionem vel existentiam iudicium suspendebat, ut de bonis Angelis communiter dici solet.

A Dico secundò: Homo in statu innocentie venialiter peccare non poterat. Nam donum interiori, & rationem inferiorem superiori, & appetitus sensitivus extraheretur ab imperio rationis, neque ratio inferior à dominio superioris, quandiu ipsa ratio superior, quæ est præmia pars hominis, per humilitatem, obedientiam, & amorem, Deo subiecta & subordinata maneret. De quo ex professo agemus in Tractatu de peccatis.

Dico tertio: Homo in statu innocentie erat immortalis, non quòd haberet impotentiam moriendi, sed quia habebat potentiam non moriendi, si legem sibi præscriptam servasset. Ita D. Augustinus lib. 7. de Genes. ad litt. cap. 2. ubi hæc scribit: *Corpus Adami ante peccatum, & mortale erat, quia poterat mori, & immortale, quia poterat non mori: aliud est enim non posse mori, sicut quædam naturæ immortales creavit Deus; aliud est autem posse non mori, secundum quem modum primus creatus est homo immortalis; quod ei præstabitur de ligno vite, non de constitutione nature, à quo ligno separatus est cum peccasset, ut posset mori, qui nisi peccasset, posset non mori. Mortalis ergo erat conditione corporis animalis; immortalis autem beneficio conditoris: sicut corpus animale, utique mortale, quia & mori poterat, quamvis & immortale, idem quia non mori poterat: neque enim immortale quod mori omnino non posset, erit, nisi spirituale, quod nobis futurum in resurrectione promittitur.*

Similia habet Hugo Victorinus in libro de sacramentis, ubi tres hominis distinguit status: primum naturæ institutæ, qui dicitur status innocentie, qui duravit à principio conditionis primi hominis usque ad ejus peccatum; secundum naturæ lapsæ, & per peccatum Adami vitiatæ: tertium naturæ restitutæ per gratiam, & periclitæ ac consummatæ per gloriam & visionem beatificam. Et subdit quod in primo statu poterat homo mori & non mori; quia poterat peccare, & per consequens mori, sicut & factum est; & poterat, si voluisset, Deo obediendo, non mori: in secundo homo non potest non mori; quia necessitatem moriendi per peccatum incurrit, juxta illud Genes. 2. *In quacumque hora comederis, morte morieris: in tertio verò habebit homo non posse mori, juxta illud Apocal. 21. Et mors ultra non erit.*

Non deest etiam ratio congrua: Etenim status innocentie erat velut quadam inchoatio futuræ celestis gloriæ statûs, in qua, præter alia, tria sunt præcipua bona, consummatio gratiæ, impotentia peccandi, & impotentia moriendi: Conveniens igitur erat, ut in statu innocentie, si non consummata, copiosa certè daretur homini gratiæ; & si non impotentia moriendi & peccandi, saltem potentia non moriendi & non peccandi tribueretur. Ut autem clarè percipiatur in quo potentia illa non moriendi consisteret, seu unde donum illud immortalitatis, quod habuit Adam in statu innocentie, oriretur.

Sciendum est, tres mortis hominis præcipuas esse causas. Prima est quòd ejus corpus rebus contrariis & inter se pugnantibus coniter; componitur enim ex quatuor elementis, & ex quatuor humoribus, & ex partibus non solum diversis, sed etiam contrariis naturas, affectiones, & vires habentibus; cerebrum quippe frigidissimum est, cor calidissimum, mollis & humida caro, os durum & siccum: contrariam autem rerum confociatio & copulatio ad breve quidem ali-

quod tempus constare potest, sed cum violentia
sine nequit esse perpetua. Altera causa est, quod
calor naturalis, qui est ipsius animae ad omnes
functiones eius naturales generale quoddam in-
strumentum, cohaeret humori nativo, tanquam
pabulo quo pascitur & sustentatur, ipsum con-
tinuo conficiens atque consumens; & licet per
cibum ac potum resarciatur, non tamen secun-
dam eam paritatem & sinceritatem quam primo
habuit: quia verò omne agens physicum in agen-
do patitur, ipse quoque calor naturalis non agit
sine passione; quo fit ut paulatim minuatur &
debilitetur, unde oritur corruptio sanctatis,
diminutio virium, imbecillitas sensuum, senes-
centis incommoda, & malorum omnium extre-
mam mors. Tertia causa mortis attenditur penes
agencia extrinseca, quae homini perniciem &
interitum afferre possunt; cuiusmodi sunt aer
pestilens, aqua obruens & suffocans, ignis adu-
rens, fera & venenata animalia, inimici homi-
nes, daemones, &c.

In statu ergo innocentiae, Deus contra tres il-
las causas mortis hominem potentissimas re me-
ditis, & validissimis praesidiis usque adeo mu-
niverat, ut si in Dei gratia permanisset, nihil mali
ex illis ei timendum esset. Etenim contra primam
causam dederat Deus animae hominis vim quan-
dam supernaturalem, quae posset res illas contra-
rias, ex quibus compositum est corpus hominis,
in debita temperatione & aequilibrate omni
tempore continere, ut docet S. Thomas 1. p.
qu. 97. art. 1. his verbis: *Non enim corpus eius (pri-
mum scilicet hominis) erat indissolubile per aliquam
immortalitatis vigorem in eo existentem, sed inerat
animae via quadam supernaturaliter divinitus data,
per quam poterat corpus ab omni corruptione preser-
vare, quando ipsa deo subiecta mansisset. Quod ratio-
nabiliter factum est: quia enim anima rationalis ex-
cedit proportionem corporalis materiae, conveniens fuit
ut in principio eius virtus daretur, per quam corpus con-
servare posset supra naturam corporalis materiae.*
Quibus verbis aperte docet quod corpus Ada-
mi, in statu innocentiae, erat quidem immorta-
le, sed non per aliquod donum aut qualitatem
ipsi inhaerentem; sicut erunt immortalia & im-
passibilia corpora gloriosa, cum ex gloria ani-
mae redundabunt dotes immortalitatis & im-
passibilitatis in corpus gloriosum; ratione qua-
rum perfecte disponetur ut omnino subiciatur
animae, & ligabitur potentia materiae ad alias
formas, ne ullam amplius appetat; ac proinde
nec poterit recipere actionem contrarij corrup-
tionis, & ad aliam formam disponentis: haec
enim immortalitas excedit exigentiam alimen-
torum, & constituit vitam spiritualem, hoc est
similem vitae spirituum, qui nullis indigent ali-
mentis; qualem non habebat primus parens in
statu innocentiae, cum in eo statum cibis egeret
ad vitam sustentandam, ut patet ex cap. 2. Ge-
nes. ubi sic Deus primos parentes alloquitur:
*Erat dedit vobis omnem herbam asserentem semen su-
per terram, & universa ligna quae habent in se semen-
talis inerat sui, ut sint vobis in cibum.* Non, inquam,
primo homini, sed oriebatur ex perfecta virtute
supernaturaliter communicata animae, ad hoc ut
posset preservare corpus a corruptione: cum
enim anima rationalis ex se habebat vim infor-
mandi corpus in omne tempus, quippe quae sua
natura immortalis est; corpus autem humanum,
quia est mortale & corruptibile, non sit per se ca-

A) pax immortalis vitae; ut esset debita proportio
inter corpus & animam, inter actum & po-
tentiam, data erat animae a Deo virtus illa praeser-
vandi corpus a corruptione, quando ipsa
non se sponte infra corpora demitteret per pec-
catum.

Porro hanc virtutem Discipuli D. Thomae
comunititer docent fuisse ipsam iustitiam origina-
lem, animae primi hominis inhaerentem; illa enim,
ut supra declaravimus, triplicem habebat
effectum, nempe subicere mentem Deo, corpus
animae, & appetitum inferiorem superiori: unde
non solum erat radix charitatis, quae voluntas
Deo ut ultimo fini subicitur, sed etiam integri-
tatis, quae appetitus inferiori rationi subditur, &
immortalitatis atque impassibilitatis, quibus cor-
pus animae, ut potentia receptiva actui ipsam in-
formant, perfecte subordinatur & proportionatur.
Quare S. Doctor supra qu. 81. art. 5. ad. 2. sic
ait: *Immortalitas & impassibilitas primi status non
erat ex conditione materiae, sed ex originali iustitia.*

Contra secundam causam mortis provisum
erat homini in statu innocentiae per arborem vi-
tae, quae praeter id quod omnium alimentorum
commune est, hoc est alere & nutrire hominem,
duplicem aliam habebat vim, & utramque pro-
fecto admirandam: in primis enim fructus eius,
cum edebatur ab homine, tantam alimenti boni-
tatem habebat, ut non solum repararet ac re-
ficeret nativum humorem, sed etiam primigeni-
am eius puritatem & integritatem ei restituere-
ret: deinde calorem naturalem ita corroboraba-
bat & confirmabat, ut non ineret eum paula-
tim obtundi, debilitari, & languere, unde sen-
suum & virium languor & debilitas, ipsiusque
tandem vitae defectus procedit.

Contra tertiam causam mortis, quae provenit ex
agentibus extrinsecis, prospectu erat homini in
statu innocentiae dupliciter. Primo quidem per
humanam providentiam; tunc enim homo excel-
lebat ratione & prudentia, scientiaque discernen-
di salutaria & convenientia sibi ab his quae noxia
erant & perniciosa, eaque praecavendi & declinan-
di. Deinde aderat illi singularis Dei providentia
& cura, Angelorum item custodia, quae quae ab
illo praevideri non poterant extrinsecus nocitura,
penitus arcebantur: unde nulli ei tunc peri-
culum imminerebat ex animalibus, cum essent om-
nia mansueta, eique subiecta: nihil à daemone
timendum erat, à quorum insidijs praesidio Ange-
lorum defendebatur; nec etiam ab aliis homini-
bus, in nullo enim tunc voluntas nocendi alteri
fuisse, sed inter ipsos regnasset perfecta con-
cordia & pax. Igitur contra tres illas mortis causas
homo in felicissimo statu innocentiae perfectis-
sime munitus, immortalis erat, non per impotentiam
moriendi sed per potentiam non moriendi, ut su-
pra ex Augustino vidimus, & eleganter declarat
Gregorius magnus lib. 4. Moralium cap. 26. his
verbis: *Ad hoc in paradiso homo positus fuerat, ut si se
ad conditoris sui obedientiam vinculo charitatis ad-
stringeret, ad caelestem angelorum patriam quando que-
siret sine carnis morte transiret: sic namque est immortalis
conditus, ut tamen peccare & mori posset: sic mor-
talis est conditus ut si non peccaret, etiam non mori
posset, atque ex merito liberi arbitrij beatitudinem, il-
lius regionis attingeret, in qua vel peccare, vel mori
non posset. Vbi igitur post redemptionis tempus carnis
morte interposita, electi transierunt, illuc procul dabit
parentes primi, si in conditionis suae statu persistissent
etiam sine morte corporis transferri potuissent.*

Dico

57. Dico quartò, hominem in statu innocentie ab omni ægritudine, dolore, & tristitia fuisse immunem. Ita D. Augustinus 14. de civit. cap. 10. ubi de primis parentibus in statu innocentie ait: *Quid timere aut dolere poterant in tantorum tanta affluentia bonorum, ubi non aberat quidquam quod bona voluntas non adipisceretur, neque inerat quod carnem vel animum hominis feliciter viventis offenderet, vel in aliquo molestarer?*

58. Ratio etiam suffragatur: Primò quia pati ægritudinem, dolorem, vel tristitiam, fuit pena aliqua, quæ imposita est à Deo propter peccatum, ut patet ex condemnatione Evæ: *In dolore paries; & Adami: In sudore vultus tui vesceris pane tuo*: Ergo ante peccatum homo non erat huiusmodi malis obnoxius.

Secundo: Ægritudines & dolores sunt quedam vestigia mortis, & viæ ad interitum: Sed in statu innocentie homo non erat mortis obnoxius, ut præcedenti conclusione ostendimus: Ergo nec morbis, aut doloribus.

Tertiò: Status innocentie, ut supra dicebamus, erat quedam inchoatio futuri status celestis gloriæ: Sed in hoc statu non solum erit omnium bonorum affluentia, sed etiam immunitas & carentia omnium malorum: Ergo & in statu innocentie homo omnium bonorum copiâ, absque ullius profrus mali experimento gaudebat. Unde Augustinus 14. de civit. cap. 26. *Vivebat, inquit, itaque homo in Paradiso sicut volebat, quandiu volebat quod Deus jufferat: vivebat fruens Deo, ex quo bono erat bonus: vivebat sine ulla egestate; ita semper vivere habens in potestate. Cibum aderat, ne esuriret: lignum vitæ, ne illum senectus dissolveret: nihil corruptionis in corpore, vel ex corpore ullas molestias ullis eius sensibus ingerebat. Nullus intrinsecus morbus, nullus ictus meuebat extrinsecus. Summa in carne sanitas; in anima tota tranquillitas. Sicut in Paradiso nullus estus, aut frigus; sic in eius habitatore nulla ex cupiditate, vel timore accedebat bonæ voluntatis offensus. Nihil omnino tristite, nihil inaniter letum: gaudium verum perpetuabatur ex Deo, in quem flagrabat charitas ex corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta; atque inter se coniugum fida ex honesto amore societas, concors mentis, corporis que vigilia, & mandati sine labore custodia. Non lassitudo fatigabat otiosum, non somnus premebat invitum. Similia scribit Marius Victor lib. 1. in Genesim, ubi de primis parentibus loquens, habet hos versus:*

*Nec prorsum obnoxia morbis
Corpora gestabant. Non hos cogebat ad esum
Pausæ ignara fames: qui si mandata supremi
Servassent integra Dei, crudelia mortis
Imperia, & diros nescissent usque dolores.*

59. Ad majorem hujus felicissimi status, & donorum ac privilegiorum, quibus homo in eo gaudebat, intelligentiam, placet hic inferere brevem & elegantem ipsorum descriptionem, quam tradit S. Thomas opusculo 2. cap. 185. his verbis: *Homo in sui conditione taliter institutus fuit à Deo, ut corpus omnino esset anima subiectum; rursumque inter partes animæ, inferiores vires rationi absque repugnantia subicerentur, & ipsa ratio hominis esset Deo subiecta. Ex hoc autem quod corpus erat animæ subiectum, contingebat quod nulla passio in homine posset accidere, quæ dominio animæ super corpus repugneret; unde nec mors, nec infirmitas in homine locum habebat. Ex subiectione verò in-*

feriorum virium ad rationem, erat in homine modum nensis tranquillitas; quia ratio humana nullis inordinatis passionibus turbabatur. Ex hoc verò quod voluntas hominis erat Deo subiecta, homo referebat omnia in Deum sicut in ultimum finem, in quo eius iustitia & innocentia consistebat. Horum autem trium ultimum erat causa aiorum: non enim hoc erat ex natura corporis, si eius componentia considerentur, quod in eo dissolutio, sive quacumque passio vitæ repugnans, locum non haberet; cum esset ex contrariis elementis compositum. Similiter non erat ex natura animæ, quod vires etiam sensibiles absque repugnantia rationi subicerentur; cum vires sensibiles naturaliter moveantur in ea quæ sunt delectabilia secundum sensum, quæ multoties recta ratione repugnant. Erat igitur hoc ex virtute superiori, scilicet Dei, qui sicut animam rationalem corpori committit, omnem proportionem corporis & corporearum virtutum, cuiusmodi sunt vires sensibiles, transcendens, ita dedit animæ rationali virtutem, ut supra conditionem corporis ipsum continere posset, & vires sensibiles, secundum quod rationali anime competat. Ut igitur ratio inferiora sub se contineret, oportebat quod ipsa firmiter sub Deo continueretur, à quo prædictam virtutem habebat supra conditionem nature. Fuit ergo homo sic institutus, ut nisi ratio eius subiceretur à Deo, neque corpus eius subdici poterat animæ, neque vires sensibiles à rectitudine rationis: unde quedam immortalis vitæ & impassibilitatis erat; quia scilicet nec mori, nec pati poterat: si non peccaret. Peccare verò poterat, voluntate enim nudum confirmat à per adaptionem ultimi finis, & sub hoc eventu poterat mori & pati.

Hæc S. Doctor, quibus imprimis docet, perfectiorem originalem perfecisse humanam naturam secundum omnes suas partes, superaddens omnibus illis perfectionem quam naturalia principia secundum se non præstant, tollensque defectus quos illa relinquerent: nam corpori tribuebat immortalitatem & impassibilitatem, per quas ejus passibilitatem & corruptibilitatem impediabat: parti vero sensitivæ tribuebat omnimodam subordinationem ad rationem, tam quoad potentias cognoscitivas; quam quoad appetitivas; per quam subordinationem, inter ipsam partem sensitivam & rationem, concordiam & pacem constituebat, auferebatque rebellionem carnis contra spiritum, aliaque id genus: ipsi verò parti rationali tribuebat perfectum ordinem ad Deum, illuminando intellectum, & rectificando atque roborando voluntatem, ut sine alio speciali auxilio posset, amore absoluto & efficaci, Deum, saltem ut authorem nature, super omnia perfectè diligere, totamque saltem naturalem legem observare.

Deindeque asserit huiusmodi perfectiones ita fuisse concatenatas & inter se connexas, ut inferiores ex superiori consequerentur, & ab ea inesse, fieri, & conservari dependerent: ita ut tandiu & non amplius illa permanerent in parte sensitiva & in corpore, quandiu illa perseveraret in mente & voluntate.

Tertiò docet, perfectionem iustitiæ originalis non eò pervenisse, ut confirmaret voluntate hominis in bono, sicut visio beatificans sed reliquias in ea integræ libertatem, tam quoad exercitium, quam quoad boni & mali specificationem: hæc hoc habuisse Adamum, ut licet de facili posset perseverare in bono, posset etiam deflecti ad malum, subindeque peccando omnia illa dona & privilegia,

vilegia, quibus gaudebat, pro se & pro suis posteris amittere, ut infelix eventus facis ostendit. Quæres primò, An in statu innocentia fuissent homines propagati per naturalem generationem?

Respondeo affirmativè cum S. Thoma infra quest. 98. art. 2. cum enim naturale sit hominibus, ut unus ab alio propagetur per generationem, non fuit cur in statu innocentia non servaretur ille modus, qui alioquin, salva illius status perfectione servari potuit, semotis excellentibus libidinosis in culpa, doloribus in partu, & similibus imperfectionibus. Unde Augustinus 14. de civit. cap. 26. Absit ut suspicemur non potuisse prolem fieri, sine libidinosis morbo, sed eo voluntatis nati moverentur illa membra, quo cetera, & sine ardore & illecebrosi stimulo, cum tranquillitate anime & corporis: Subdit paulò post: Tunc potuisset utero conjugis, salva integritate feminei genitalis, virile semen immitti, sicut nunc potest, eadem integritate salva, ex utero virginis fluxus menstrui cruore emitti, eadem quippe via potest illud injici, quod hoc potest eyei. Quibus verbis significare videtur, quod in statu innocentia virginalis integritas, ob commixtionem viri & feminae, nequaquam fuisset violata. Quod tamen plures verum non existimant, quia modus quo nunc fit actus generationis per apertionem vulvæ muliebris, naturalis est, quippe qui etiam in ceteris animalibus servetur: quæ verò naturalia sunt homini, fuissent in eo in statu innocentia: ut enim rectè ait S. Thomas infra quest. 99. art. 1. Ea quæ sunt supra naturam solâ fide tenemus: quod autem credimus, auctoritate debemus: unde in omnibus quæ de statu innocentia asserimus, sequi debemus naturam rerum, præter ea quæ auctoritate divinâ traduntur. Deinde cur vereamur dicere integritatem virginali feminae in statu innocentia per actum generationis fuisse corruptendam, cum non possimus inficiari quod ea corruptenda fuisset in partu, per egressum prolis ex utero? Nisi forte quis dicat, quod in eo statu habuissent omnes feminae illud idem privilegium quod in beatissima Virgine veneramus, ut nimirum clauso utero filios suos ederent; quod insulsum videtur & absurdum.

Quæres secundo an in statu innocentia melius esset respectu uniuscuiusque personæ matrimonium contrahere, quam virginitatem seu continentiam servare?

Respondeo affirmativè, quia actus generationis humane per se bonus est, unde abstinere ab illo, per se non est bonum, sed solum inquantum potest copula carnalis impedire majus bonum, quæ rerum cælestium contemplationem: At verò in statu innocentia usus matrimonij nullum minus bonum impedisset, cum enim non inducisset sæculares curas, vel cogitationes temporali-um rerum, quæ nunc ad onera matrimonij sustinenda, & ad filios alendos necessaria sunt, rerum divinarum & cælestium contemplationem non impedisset: Ergo nulla ratio melioris boni, imò vix aliqua boni species, posset in illo statu in virginitate seu continentia inveniri. Unde D. Thomas infra q. 98. art. 2. ad 3. Continentia in statu innocentia non fuisset laudabilis, quæ in tempore isto per remotionem morituræ & libidinis: tunc autem fuisset laudabilis abique libidine.

Quæres tertio, an fuisset in statu innocentia esus carni-um?

Respondeo negativè, nam Deus Genes. 1. versu 29. ad eum fructuum terræ, & herbarum ac arborem hominem tacite determinavit, cum dixit: Ecce dedi vobis omnem herbam asserentem semen super terram, & universa ligna quæ habent in se sementem generis sui, ut sint vobis in escam. Quam determinationem sustulit Genesis 9. versu 3. concedens post diluviu specialiter usum carni-um, his verbis: Omne quod movetur & vivit, erit vobis in cibum, & quasi olera virentia, dedi vobis omnia. Quasi diceret Deus: Hactenus sola olera virentia vobis in cibum concesseram, sed nunc etiam animalium carnes vobis concedo; quia nimirum post diluviu, esus carni-um fuit homini aliquo modo necessarius, propter debilitationem tum hominum, tum herbarum & fructuum, ac terræ ipsius aquis diluvij debilitatæ & corruptæ. Unde S. Thomas 1. 2. quest. 102. articulo 6. ad 2. Esus inquit, plantarum, aliorumque terræ nascentium fuit apud homines, etiam ante diluviu: at esus animalium videtur post diluviu esse introductus: dicitur enim Genes. 9. Quasi olera virentia dedi vobis omnem carnem. Et hoc ideo quia esus terræ nascentium magis pertinet ad quandam simplicitatem vitæ; esus verò carni-um ad delicias & curiositatem vivendi. Etenim sponte herbam terra germinat, & cum modico studio quæ generantur ex terra, etiam in magna copia parari possunt: animalia verò necesse est magno cum studio nutrire, & ad esum comparare: quocirca volens Deus populum suum reducere ad simplicitatem, multa Hebræis in genere animalium prohibuit, non autem ex genere plantarum.

Continentiam illius primæ ætatis ab esu carni-um, eleganter expressit Ovidius, his verbis:

A Respondeo negativè, nam Deus Genes. 1. versu 29. ad eum fructuum terræ, & herbarum ac arborem hominem tacite determinavit, cum dixit: Ecce dedi vobis omnem herbam asserentem semen super terram, & universa ligna quæ habent in se sementem generis sui, ut sint vobis in escam. Quam determinationem sustulit Genesis 9. versu 3. concedens post diluviu specialiter usum carni-um, his verbis: Omne quod movetur & vivit, erit vobis in cibum, & quasi olera virentia, dedi vobis omnia. Quasi diceret Deus: Hactenus sola olera virentia vobis in cibum concesseram, sed nunc etiam animalium carnes vobis concedo; quia nimirum post diluviu, esus carni-um fuit homini aliquo modo necessarius, propter debilitationem tum hominum, tum herbarum & fructuum, ac terræ ipsius aquis diluvij debilitatæ & corruptæ. Unde S. Thomas 1. 2. quest. 102. articulo 6. ad 2. Esus inquit, plantarum, aliorumque terræ nascentium fuit apud homines, etiam ante diluviu: at esus animalium videtur post diluviu esse introductus: dicitur enim Genes. 9. Quasi olera virentia dedi vobis omnem carnem. Et hoc ideo quia esus terræ nascentium magis pertinet ad quandam simplicitatem vitæ; esus verò carni-um ad delicias & curiositatem vivendi. Etenim sponte herbam terra germinat, & cum modico studio quæ generantur ex terra, etiam in magna copia parari possunt: animalia verò necesse est magno cum studio nutrire, & ad esum comparare: quocirca volens Deus populum suum reducere ad simplicitatem, multa Hebræis in genere animalium prohibuit, non autem ex genere plantarum.

Continentiam illius primæ ætatis ab esu carni-um, eleganter expressit Ovidius, his verbis:

At verus illa ætas non polluit ora a cruore.
Tunc & aves tute movere per aera pennas,
Et lepus impavidus mebris erravit in agris,
Nec sua crudelitas piscem suspenderat hamo,
Cuncta sine insidiis, nullamque rimentia fraudem,
Plenaque pacis erant.

Nec dissimilia sunt quæ habet libro primo, ubi etiam tenuitatem & simplicitatem victus primorum hominum sic describit:

Contentique cibis nullo cogente creatis,
Arbutos fetus, montanaque fraga legebant,
Cornaque & in duris herentia mora rubetis,
Et quæ deciderant patula Jovis arbore glandes.

Boëtius item libro 2. de Consolatione Philosophiæ, metro 5. hos versus nec sententiâ nec elegantia dissimiles edidit, ad eandem primorum hominum parsimoniam, & frugalitatem commendandam.

Felix nimirum prior ætas
Contenta fidelibus arvis,
Nec inerti perditæ luxu,
Facili quæsera solebat
Jejunia solvere glande,
Bacchica munera nec norat
Liquido confundere melle.
Vtinam modo nostra redirent
In mores tempora prisca.

His addi potest, quod in statu innocentia, præcipua hominis cura & studium fuisset acquirendi rerum naturalium scientiam, & ex cognitione rerum sensibilium assurgendi ad notitiam conditoris, sicut Damascenus docet libro 2. de fide cap. ultimo, his verbis: Homo ante peccatum in terris corpore degens, animo cum Angelis diversabat, in divina operibus intelligentia,

Meta-
morph.
libro 15.

Tom. 11.

via, talibusque studiis immutabatur, ad solum conditorem per creaturas eius assurgens, eumque contemplans, incredibili voluptate perfundebatur atque letabatur. Unde huic felicissimo statu victus ex his quae terra gignebat, magis fuisse conveniens, quam cibus ex animalium carnibus; cum ille simplex, facilisque esset, ac sine ullo hominis labore & cura parabilis; iste verò non sine magno negotio comparari potuisset, multisenim opus est ad conficiendum homini cibum ex animalibus.

Quod diximus de esu carnium, id quoque de potu vini dicendum est, ille enim non fuisse in statu innocentiae; nam licet tunc fuissent vitēs, non tamen ad potum vini, sed ad esum uvarum; & in felicissimo illo statu, vino non fuisset opus, abunde sufficiens aquis humano potui, qui propter excellentem illarum bonitatem maximamque humani corporis sanitatem atque firmitatem, & jucundissimum simul & saluberrimum fuisset. Similiter ante diluvium non fuisse in usu vinum, valde probabile est, & colligitur ex eo quod Noë post diluvium cepit ferere vitēs, & vinum conficere, cuius potu turpissimā ebrietate correptus est, ut habetur Genes. 9.

63. Quæres quartò, utrum animalia quæ nunc sunt carnivora, ut leones & lupi, in statu innocentiae, comederent carnes animalium, an solis plantis, vel fructibus uterentur in cibum?

Respondeo duas esse circa hoc SS. Patrum sententias: Basilii enim homil. 11. in Genesim explanans verba illa Genes. 1. *Ecce dedi vobis omnem herbam, & universa ligna, quæ sunt vobis in escam, & cunctis animantibus terra.* &c. hæc scribit: *Non dixit dedi vobis pisces in cibum aut pecora: neque enim in eum usum hæc creavi. Primaria enim illa legislatio esum tantum induxit fructuum: et enim nobis in commune cum feris ceterisque animalibus collatus est fructuum esus, cum tamen nunc paucas ferarum liceat videre alios fructibus. Nam quo tandem fructu pasci se panthera sustineat? quis fructus cedat leoni in cibum? aut amem fera ista tantisper dum jugum legis natura passa sunt, vitam tolerabant estivatione fructuum. Hominem autem cum prænosceret Deus post diluvium nequaquam sibi ab in concessis cibis temperaturum, concessit quovis cibo vesci. Nam de animalibus loquens cum homine, omnia enim, inquit, quasi olera virentia tradidi vobis. Per hæc nobis indulgentiam concessionem, & animalia quaque pari libertate donata sunt quidvis impunè edendi. Ex eo tempore crudus leo vescitur, vultur hianti rostro cadavera affectat. Neque enim vultur id habuit ab exordio sue creationis: nullum enim eatenus reperiebatur morticinum quo se nutrire vultures. At ne id quidem linebat natura in suo consistens vigore. Neque tunc venatores conficiendis feris operam dabant: neque dum id studio erat hominibus, cum nec fera suam rabiem exertit in homines dentibus exercerent: ut quæ necdum essent crudivora. Inolevit deinde vulturibus consuetudo victum querendi ex morticiniis cadaveribus: ab initio autem & vulturibus & aliis quæ nunc sunt carnivora, cygnorum in morem, indisereta erat & eadem omnibus vivendi ratio. Præterea tantum herbas animal omne sibi attendebat, & depascebat. Ejus rei insigne quoddam & in canibus liceat videre; dum enim studeat sibi ipsis mederi, eos videas identitatem depascere ament, non quoddam alendo cani gramen conveniat, sed quia citra operam humanæ disciplinæ, doceri-*

A cetarum naturam, ad id bruta consueverunt, quæ sibi naturali instinctu sentiunt usui futurum. Velm repentes tecum, istiusmodi fuisse tunc animalia (quæ dicitur vides crudam vesci carne) ut vi imaginari apprebent herbas omnem sibi collatam in cibum, convenientem sibi, & salubrem esse; atque ob eam causam eo cibo contenta, aliorum vitæ nequaquam insidiantur. Hæc Basiliius. Cui concinit Beda in Exameron, eadem Genesios verba explicans. Sic enim ait: *Pater quia nec ipsa aves rapta infirmorum alium vivebant, nec lupus insidias explorabat circum ovilia, nec serpens pulvis pennis eius erat; sed universa concorditer herbis virentibus ac fructibus arborum vesciebantur.*

Idem sentit Iosephus libro primo Judaicarum antiquitatum, scribens ante primi hominis peccatum, nullum fuisse inter animalia diffiduum.

Probabilior tamen videtur alia sententia, quæ censet animalia quæ nunc sunt carnivora, ab exordio mundi; & in statu innocentiae, carnibus in cibum usos esse. Ratio est, quia quod unicuique rei naturale est, temper ei convenit. Sed animalibus illis quæ nunc sunt carnivora, qualia sunt leones, lupi, aut vultures, naturale est vesci carnibus: Ergo hoc omni tempore, subindeque ab exordio mundi, & in statu innocentiae, eis competit. Major patet, Minor verbò probatur ex Aristotele, qui primo libro politicorum distinguit tria genera animalium, quorum nonnullis naturale sit vesci tantum herbis, ut sunt pecudes: alii vesci tantum carnibus, ut sunt lucii & leones, quibusdam utrisque, ut homines. Deum ergo in statu innocentiae animalibus illis ex natura sua carnivoris, miraculose deagasse esum carnium, felibus verbò gratiam tantum, lupis ovium, avibus muscarum, parum probabile est, & a Divo Thoma infra quest. 96. articulo primo ad 2. omnino irrationabile censetur. Verba ejus sunt: *Quidam dicunt quod animalia quæ nunc sunt ferocia, & occidunt alia animalia, in statu illo fuissent mansuetæ, non solum circa hominem, sed etiam circa alia animalia. Sed hoc omnino irrationabile: non enim per peccatum hominis natura animalium est mutata, ut quibus naturale est comedere aliorum animalium carnes, tunc vixissent de herbis, sicut leones & falcones. Nec glossa Bedæ dicit Genes. 1. quod ligna & herba data sunt omnibus animalibus, & avibus in cibum, sed quibusdam. Fuisse ergo naturalis discordiam quadam animalia; nec tamen propter hoc subtraheretur dominio hominis, sicut nec nunc propter hoc subtrahuntur dominio Dei, cuius providentiæ dispositum dispensatur. Et huius providentiæ homo exceptor fuisse, ut etiam nunc apparet in animalibus domesticis: ministrantur enim falconibus domestica per homines gallina in cibum. Idem docet Abulensis quest. 35. super caput primum Genesios, quæritur postea super caput decimum tertium, quæstione 272. longâ disputatione contendat probare, animalibus ante diluvium, nullum fuisse cibum ex carnibus aliorum animalium, sed ex his tantum quæ terra nascuntur.*